

WAARSCHUWING AAN DE LEZER

Dit boek is niet voor iedere lezer.

De verhalen in dit boek zijn donker, rauw en confronterend. Ze gaan over mensen die langdurig, herhaaldelijk of op extreme wijze over hun grenzen heen zijn geduwd en uiteindelijk op een punt komen waarop er nog maar weinig overblijft van wie zij ooit waren.

In deze verhalen komen onder andere verkrachting, seksueel geweld, pedofilie, sextortion, psychische mishandeling, verwaarlozing, gaslightning, manipulatie, institutioneel verraad, machtsmisbruik, valse beschuldigingen, sociale uitsluiting, vernedering, verlies, wraak, woede en de vernietigende gevolgen van langdurig trauma aan bod.

Sommige verhalen raken aan situaties waarin kinderen slachtoffer worden. Andere gaan over volwassenen die door partners, familieleden, collega's, werkgevers of instellingen worden beschadigd. Er zijn verhalen waarin vertrouwen wordt misbruikt, waarin slachtoffers niet worden geloofd en waarin systemen die bescherming zouden moeten bieden juist onderdeel van het probleem worden.

Dit boek probeert dat niet zachter te maken dan het is.

De verhalen zijn geschreven als fictie, maar de gebeurtenissen zijn bewust zo verteld dat ze werkelijk zouden kunnen gebeuren. Juist daarin zit hun hardheid.

Het zijn geen sprookjes over goed en kwaad waarin aan het einde alles wordt rechtgezet. Het zijn verhalen over menselijke grenzen, over wat er gebeurt wanneer die grenzen steeds opnieuw worden overschreden en over wat een mens kan worden wanneer hij uiteindelijk niets meer te verliezen denkt te hebben.

Als bepaalde onderwerpen voor jou te dichtbij komen, leg het boek dan weg. Je hoeft jezelf niet te bewijzen door verder te lezen.

Dit boek is geschreven om te confronteren, niet om te troosten.

Om te laten zien wat trauma kan aanrichten wanneer pijn zich opstapelt, wanneer macht wordt misbruikt en wanneer een mens jarenlang het gevoel krijgt dat niemand luistert.

Achter iedere vorm van wraak zit uiteindelijk een geschiedenis.

Een mens die ooit anders was.

Een grens die ergens werd overschreden.

Een moment waarop iemand had kunnen ingrijpen.

Een moment waarop iemand had kunnen luisteren.

Een moment waarop iemand had kunnen zeggen:
genoeg.

En soms deed niemand dat.
Wat daarna gebeurt, is waar dit boek over gaat.

Dit zijn wraakverhalen.

Maar boven alles zijn het verhalen over wat er met een mens kan gebeuren wanneer hij tot het uiterste wordt getergd.

DE POORT

Een novelle

Ze was er, en toen was ze er niet meer.
Een dochter van acht verdwijnt op een gewone donderdag. Vier dagen later wordt ze gevonden in een bos, misbruikt en gedood, weggegooid als oud vuil. De dader krijgt veertien jaar met tbs. Het is, zegt het systeem, gerechtigheid.
Voor de vader is het uitstel.

De Poort volgt een man en een vrouw door het ondraaglijke: de zoektocht, het proces, de jaren van uitputting die een moeder langzaam breken, en de stilte die overblijft wanneer ook zij begraven moet worden. Terwijl zijn vrouw wegwijnt, ontmantelt hij zijn leven, huis, auto's, alles wat ooit waarde had, tot alleen een telescoop, een handvol sieraden en een fles parfum overblijven. En terwijl de jaren verstrijken, bouwt hij, met een geduld dat niets meer met woede te maken heeft, aan het enige dat hem nog rest.

Een verhaal over verlies dat geen bodem kent, over een systeem dat troost belooft en uitstel levert, en over wat er overblijft van een mens wanneer alles wat hij liefhad is afgenomen, twee keer, op twee verschillende manieren.

Rauw. Onverbiddelijk. Zonder verlossing die niet is verdiend.

Ik schrijf dit op een tafel die aan de muur is bevestigd, in een cel van iets meer dan zes vierkante meter, met een raampje te hoog om er iets anders door te zien dan lucht.

Er is een lijst papier toegestaan per week, een pen die ze me elke ochtend geven en elke avond weer innemen, en verder niets dat mij hier van de volgende man in de volgende cel onderscheidt. Ik ga je niet meteen vertellen wat ik heb gedaan. Dat komt, aan het einde, op de plek waar het hoort te staan, want dit is geen verhaal dat je kunt begrijpen door alleen het laatste hoofdstuk te lezen. Wat ik hier opschrijf, moet je van voren naar achteren lezen, in de volgorde waarin het is gebeurd, want alleen dan kun je misschien, al is het maar heel even, voelen wat er nodig is om een mens te veranderen in wat ik geworden ben. Ik ben jaren verpleegkundige geweest in de psychiatrie. Ik heb mensen zien breken op elke manier waarop een mens kan breken, door oorlog, door verwaarlozing, door verlies dat niemand zou moeten hoeven dragen. Ik dacht dat ik wist wat lijden was. Ik wist niets. Dat leer je pas wanneer het je eigen kind is die niet meer thuiskomt, en je eigen vrouw die je jaren later moet begraven omdat het verdriet haar heeft opgegeten van binnenuit.

Er zijn advocaten die me hebben aangeraden hierover te zwijgen, tot de rechtszaak voorbij is, tot alles is uitgesproken door mensen die er verstand van hebben. Ik heb naar ze geluisterd, jarenlang, over andere dingen. Niet hierover. Dit is niet iets wat ik voor een rechtbank schrijf.

Dit schrijf ik voor twee mensen die het nooit zullen lezen, en voor iedereen die ooit heeft moeten leven met een verlies dat het systeem beloofde recht te zetten en dat het systeem, uiteindelijk, alleen maar uitstelde.

Ik weet niet wie je bent, lezer, of waarom je dit boek hebt opgepakt. Misschien ken je zelf verlies dat dieper gaat dan woorden kunnen dragen. Misschien ben je nieuwsgierig naar wat een mens drijft tot het uiterste. Misschien wil je gewoon begrijpen hoe het is om, na alles, nog vrede te hebben met jezelf. Wat ik je kan beloven, is dit. Ik zal niets verbloemen. Niet het verdriet, niet de woede die geen woede meer bleek te zijn maar iets kouders, niet de jaren waarin ik mezelf langzaam ontmantelde tot er niets overbleef dan één enkel doel.

Ik zal je meenemen door alles, in de volgorde waarin het is gebeurd, te beginnen op een donderdag die er op het moment zelf uitzag als elke andere dag. Ik pak de pen niet op omdat ik hoop op vergeving. Ik pak hem op omdat er twee mensen zijn geweest die geleefd hebben, die bemind zijn, en die dit verdienen. Een verslag dat niet liegt. Lees verder als je dat aankunt. Leg het weg als het te veel wordt. Ik zal hier zijn, in deze cel, wat je ook beslist.

Ze was er, en toen was ze er niet meer. Zo simpel is het, en zo verschrikkelijk simpel blijft het, jaren later, wanneer ik het opnieuw vertel aan mensen die het niet kunnen bevatten. Er is geen mooiere manier om het te zeggen. Ik heb het geprobeerd. Elke omweg die ik nam, elke poging om er een verhaal van te maken met een begin dat zachter aanvoelde, kwam altijd uit bij diezelfde zin. Ze was er. Toen was ze er niet meer. Het was een donderdag. Dat detail heeft geen enkele betekenis gehad, behalve dat ik sindsdien iedere donderdag met een soort argwaan bekijk, alsof de dag zelf iets wist wat wij niet wisten. Lynn was acht. Ze had die ochtend ruzie gemaakt over haar haar, omdat ik het niet goed genoeg vlocht, en Sanne, mijn vrouw, had gelachen en gezegd dat vaders nu eenmaal geen vlechten konden maken, dat dat een moederding was, en ik had teruggezegd dat ik heus wel kon leren, en Lynn had haar ogen ten hemel geslagen op een manier die veel te volwassen was voor een kind van acht, en toen was ze naar school gefietst met haar rugzak met de eenhoorn erop, en dat is het laatste beeld dat ik van haar heb terwijl ze nog gewoon leefde zoals een kind hoort te leven. Fietsend. Ergernis over het niet kunnen invlechten van haar haar.

Ze kwam die middag niet thuis.

Ik wil niet uitweiden over de eerste uren, want de eerste uren waren nog gewoon uren waarin je jezelf voorliegt. Ze is bij een vriendinnetje. Ze is de tijd vergeten.

Sanne belde de moeder van Fenne, en Fenne was al thuis en had Lynn niet gezien sinds het einde van de schooldag, en op dat moment veranderde er iets in de lucht van ons huis, iets dat ik daarvoor nooit had gevoeld en daarna nooit meer kwijt ben geraakt. Ik heb in mijn leven mensen zien sterven. Ik heb lichamen gezien die kapotgemaakt waren door oorlog, door verwaarlozing, door dingen die mensen elkaar aandoen wanneer niemand kijkt. Ik dacht dat ik wist wat angst was. Ik wist niets. Angst is wachten op nieuws over je eigen kind terwijl de klok blijft lopen alsof er niets aan de hand is. De politie was er binnen het uur. Dat moet ik ze nageven, ze namen het serieus, meteen, geen wachttijd van vierentwintig uur zoals je in films ziet. Een meisje van acht dat niet thuiskomt is geen tiener die stiekem naar een feestje is. Er kwamen agenten, er kwam een rechercheur die zich voorstelde als Van Rijn en die de rest van mijn leven een naam zou blijven die ik nooit meer vergeet, en er kwamen burens die aanboden te helpen zoeken, en binnen een paar uur stond er een zoekactie op poten die ik normaal alleen op het nieuws zag, uitgevoerd voor andermans verdriet. Ik liep die avond mee met een groep vrijwilligers door het park bij ons in de buurt, met zaklampen, met honden, met een stilte tussen de mensen die zwaarder woog dan geschreeuw.

Sanne bleef thuis, bij de telefoon, voor het geval Lynn zelf zou bellen, voor het geval er nieuws kwam, en ik zag door het raam hoe ze aan de keukentafel zat met haar handen om een kopje thee dat allang koud was, en ik dacht, dit overleven we niet als het fout gaat. Ik dacht het al die eerste avond. Ik wist het al voordat ik het kon weten. De volgende dagen vervagen in mijn geheugen tot een soort mist waarin losse momenten wél scherp zijn blijven staan. Het gezicht van Van Rijn wanneer hij ons kwam bijpraten en de hoop probeerde levend te houden zonder te liegen.

De persconferentie waarop Sanne niet kon spreken en ik de camera's aankeek en zei alstublieft, alstublieft, als iemand iets weet, help ons. De buurvrouw die soep bracht die niemand at. De hondengeleider die drie dagen lang elke ochtend voor onze deur stond voordat hij het bos in ging, en die op de derde dag niet meer aanbelde, die gewoon wegliep met een blik die ik meteen begreep en die ik nooit meer heb losgelaten. Ze vonden haar op de vierde dag. In een bosgebied op ruim twintig kilometer van huis, onder wat bladeren en takken, alsof iemand haar had weggegooid zoals je afval weggooit, iets waar je vanaf wilt en dat je niet meer wilt zien.

Wat de patholoog ons vertelde? Sommige dingen zijn niet bedoeld om herhaald te worden, ze zijn bedoeld om gedragen te worden, in stilte, door de mensen die ze moeten dragen.

Maar ik zal niet liegen over wat er gebeurd is, en ik zal het niet mooier maken dan het was, want zij verdient geen mooiere versie van haar eigen dood. Ze is misbruikt. Ze is vermoord. Haar lichaam is weggegooid als vuil, in een bos, door een man die haar niet kende, die geen enkele reden had, die het deed omdat hij het kon en omdat hij wilde. Dat is de waarheid. De rest van dit boek gaat over wat er gebeurt met een man en een vrouw nadat die waarheid hun huis binnenkomt en nooit meer weggaat.

Van Rijn kwam het ons vertellen, in onze eigen woonkamer, op de bank waar Lynn 's ochtends tekenfilms keek voor school. Ik herinner me niet de woorden die hij gebruikte. Ik herinner me het geluid dat Sanne maakte, een geluid dat geen woord was, geen huilen zoals ik huilen kende, iets dat uit een dieper deel van een mens komt dan taal. Ik herinner me dat ik haar vasthield en dat mijn eigen lichaam niets deed, geen tranen, geen geluid, alsof alles in mij op slot was gegaan om te voorkomen dat ik instortte voordat zij kon instorten.

Iemand moet overeind blijven staan, dacht ik. Die avond wist ik nog niet dat dat de rest van mijn leven zou worden. Overeind blijven staan.

Later die week hield ik voor het eerst haar rugzak met de eenhoorn vast, teruggegeven door de politie, gewassen, in een plastic zak, en ik legde hem op haar bed en ik ging op de vloer van haar kamer zitten en ik bleef daar zitten tot het licht werd, en ergens in die nacht besloot ik iets waar ik toen nog geen naam voor had. Het zou jaren duren voordat het besluit een vorm kreeg. Maar het begon daar, op de vloer van een kinderkamer met een eenhoorn op de muur, terwijl mijn vrouw in de kamer ernaast lag te slapen van uitputting, niet van rust. Ik zou nooit meer dezelfde man zijn die 's ochtends klaagde dat hij geen vlechten kon maken.

De eerste nacht zoeken we niet. De eerste nacht wachten we, omdat de politie zegt dat kinderen soms vanzelf terugkomen, dat paniek de zaak niet sneller oplost, en ik geloof ze niet, maar ik heb ook niets anders om aan vast te houden dan hun procedures, dus ik doe wat ze zeggen. Ik zit aan de keukentafel met mijn handen om een telefoon die niet gaat, en Sanne loopt door het huis als een dier dat een kooi zoekt die er niet is, van de voordeur naar Lynns kamer naar de achtertuin en weer terug, alsof beweging zelf een vorm van hoop is. Om vier uur 's nachts vraagt ze me of ik denk dat het goed komt. Ik zeg ja. Het is de eerste leugen die ik haar ooit heb verteld waarvan we allebei wisten dat het een leugen was op het moment dat ik hem uitsprak.

Ze knikt alsof ze de leugen aanneemt als een cadeau, iets dat ze nodig heeft om de nacht door te komen, en ik geef het haar, en ik haat mezelf erom, en ik zou het zo weer doen.

De tweede dag begint de echte zoektocht.

Vrijwilligers, zo veel vrijwilligers dat de politie ze moet indelen in groepen met coördinatoren, mensen die ik nog nooit heb gezien lopen door onze straat met hesjes en waterflessen, en er is iets vreselijks aan hoe efficiënt verdriet mensen in beweging kan zetten.

Ik loop mee met een groep die het park doorzoekt, en dan het gebied achter het spoor, en dan een strook bos aan de rand van het dorp, en elke struik waar ik voorbij loop maakt iets in mij vast, een soort gebed zonder woorden, laat haar hier niet zijn, laat haar hier niet zijn, en tegelijk, laat haar hier zijn en levend, en die twee gebeden vechten de hele dag met elkaar in mijn hoofd tot ik niet meer weet wat ik hoop.

Sanne kan niet zoeken. Ze probeert het één keer, de tweede ochtend, en na twintig minuten valt ze op haar knieën bij een greppel waar niets in ligt behalve oud blad en regenwater, en ze kan niet meer overeind komen, en een vrijwilliger die ik niet ken brengt haar terug naar huis terwijl ik blijf lopen, omdat stilstaan erger voelt dan zoeken naar iets dat ik doodsbang ben te vinden. 's Avonds zitten we samen op de bank en zeggen niets.

Er is niets te zeggen dat het wachten lichter maakt. Van Rijn komt elke avond langs, altijd rond dezelfde tijd, en ik begin die tijd te vrezen zoals je een naderend onweer vreest, want elke keer als hij voor de deur staat is er een fractie van een seconde waarin ik denk, dit is het moment, en dan zegt hij nog niets nieuws, en de opluchting is net zo verschrikkelijk als de angst was, omdat opluchting hier alleen maar betekent dat het wachten doorgaat.

Van Rijn heeft op dat moment vierentwintig jaar ervaring bij de recherche en heeft, zo zal hij later tegen een collega zeggen, nog nooit een zaak gehad die zo veel mensen tegelijk in beweging zette, van de meldkamer tot de forensische opsporing tot de landelijke recherche die binnen achtenveertig uur wordt ingeschakeld omdat de tijdsdruk bij een vermist kind alles verandert. Het team doorzoekt camerabeelden van elke winkel, elke pinautomaat, elk verkeerslicht binnen een straal van vijf kilometer rond de school. Ze spreken elk kind op school, elke leerkracht, elke ouder die die middag in de buurt was. Ze checken het schoolplein op sporen van een worsteling en vinden niets, wat op zichzelf al iets zegt, want het betekent dat wat er gebeurd is niet op straat is gebeurd, niet in het volle zicht, maar ergens waar niemand het kon zien.

Op de derde dag krijgen ze een tip van een automobilist die zich herinnert een grijze bestelbus te hebben gezien op een weg die niet normaal gebruikt wordt door verkeer, geparkeerd op een plek waar geen enkele reden is om te parkeren, op precies het tijdstip dat past. Het is een dun spoor, het soort spoor dat in negen van de tien zaken nergens toe leidt, maar het is het enige spoor dat ze hebben, en Van Rijn zet er alles op in, omdat hij weet, na vierentwintig jaar weet hij het gewoon. Dat elke dag die voorbijgaat zonder resultaat de kans op een goede afloop kleiner maakt, en dat is een wetenschap die hij nooit hardop uitspreekt tegen ons, de ouders, die in de kamer ernaast zitten te wachten op een update die hoop moet bevatten. Ze traceren de bus via kentekenherkenning op een tankstation dertig kilometer verderop. De eigenaar staat niet op naam van een verdachte met een strafblad, wat het lastiger maakt, want er is geen makkelijk lijstje met bekende zedendelinquenten waar de naam op verschijnt. Het duurt nog een dag om te achterhalen dat de bus een week eerder als gestolen is opgegeven, en dat spoor loopt dood in een garagebedrijf waar de bus normaal geparkeerd staat, en voor een moment, zegt Van Rijn later, voor een moment dacht het team dat ze weer bij nul stonden. Maar forensische opsporing werkt niet alleen met sporen die naar iemand toe leiden. Het werkt ook met sporen die achterblijven op een plek, wachtend tot iemand ze vindt.

De vierde dag. Een boswachter die routinematig zijn gebied controleert, ziet iets tussen de bladeren dat niet hoort te liggen waar het ligt. Hij belt niet zijn leidinggevende.

Hij belt meteen het alarmnummer, en op dat moment, hoewel ik het nog niet weet, hoewel ik op dat moment koffie zet voor de zoveelste ochtend van vrijwilligers voor onze deur, is het al voorbij. Niet het onderzoek, wel het wachten.

Van Rijn vertelt me later, veel later, jaren later, op een avond waarop hij zelf al met pensioen was en we samen een biertje dronken in een café waar niemand ons kende, dat hij die middag naar de plek is gereden wetende wat hij zou aantreffen, en dat het niet makkelijker wordt met ervaring, dat het na vierentwintig jaar nooit makkelijker wordt, dat de enige verandering is dat je leert hoe je overeind moet blijven staan terwijl je het bekijkt, omdat er werk te doen is en het werk niet wacht op jouw verdriet. De forensisch onderzoekers documenteerden. Ik was er niet bij, en ik ben dankbaar, op een vreselijke manier dankbaar, dat ik er niet bij was, want er zijn beelden die een vader niet hoort te dragen en die ik desondanks al die jaren heb gedragen, alleen dan de beelden die mijn eigen hoofd heeft gebouwd uit fragmenten die ik wel te horen kreeg. Dat is misschien wel erger. Verbeelding kent geen grenzen zoals een fotorapport dat wel kent.

Ze hebben haar behandeld met een zorg die te laat kwam maar er wel was. Ze hebben elke vezel, elk haar, elk spoor op en rond haar lichaam veiliggesteld met een precisie die uiteindelijk, jaren later in de rechtszaal, het verschil zou maken tussen een vrijspraak en een veroordeling. Op dat moment wist niemand dat nog.

Op dat moment was er alleen een boswachter die stil bleef staan, en een team forensisch rechercheurs dat zijn werk deed in een bos waar de lucht, volgens Van Rijn, nooit meer normaal heeft geroken voor de mensen die er die middag waren. Ik kreeg het nieuws niet van een telefoontje. Ik kreeg het van Van Rijn zelf, in de deuropening van ons huis, met een collega naast hem die ik niet kende, en aan de manier waarop hij zijn pet vasthield wist ik het al voordat hij zijn mond opendeed. Er is een taal van lichamen die waarheid spreekt voordat woorden dat doen. Ik heb die taal daarna nooit meer kunnen ontleren. Tot op de dag van vandaag zie ik aan hoe iemand een deur nadert of zijn handen vasthoudt of zijn adem inhoudt, of het nieuws goed is of slecht, en negen van de tien keer heb ik gelijk, en dat is geen gave, dat is een litteken dat gaat waarnemen.

Sanne stond achter me in de gang. Ik hoorde haar niet vallen, ik voelde het, het huis zelf leek te schudden toen ze op de vloer terechtkwam, en Van Rijn en zijn collega kwamen naar binnen zonder te vragen of dat mocht, en de collega, een vrouw wier naam ik nooit heb onthouden hoewel ze die dag ontelbare keren tegen ons heeft gezegd, ving Sanne op voordat haar hoofd de grond raakte. Ik weet niet meer hoe lang we op de vloer van onze gang hebben gezeten.

Ik weet dat op een gegeven moment het licht buiten veranderde, van middag naar avond, en dat we nog steeds daar zaten, en dat iemand, misschien de buurvrouw, misschien Van Rijn zelf, dekens haalde omdat we allebei beefden op een manier die niets met kou te maken had.

Wat ik die avond voelde was geen verdriet zoals ik verdriet kende van begrafenissen van grootouders, van collega's die te vroeg stierven aan ziekte. Dit was iets dat mijn lichaam letterlijk niet kon bevatten, alsof er een orgaan miste dat groot genoeg was om het te verwerken, en het enige wat mijn lichaam kon doen was doorgaan met de basisfuncties, ademen, het hart laten kloppen, terwijl al het andere, alles wat mij mens maakte, tijdelijk offline ging.

Woede kwam later. Die avond was er nog geen woede.

Die avond was er alleen een gat, zo diep dat ik niet kon zien waar de bodem was, en ik hield Sanne vast en zij hield mij vast en we vielen samen, en het enige wat ik op dat moment zeker wist was dat we samen zouden blijven vallen, wat er ook zou komen. Ik had het mis. Niet over samenvallen. Over hoe lang we het samen zouden volhouden.

Het onderzoek stopte niet bij het vinden van haar lichaam. Voor Van Rijn en zijn team begon het echte werk daar pas, want een lichaam vinden is geen gerechtigheid, het is alleen het einde van één soort onzekerheid en het begin van een andere. De weken die volgden speelden zich voor ons grotendeels buiten beeld af.

We kregen updates, altijd eerlijk, altijd met dat zelfde gewicht in Van Rijns stem, maar de dagelijkse machine van het onderzoek, de verhoren, de analyses, de vergelijkingen van sporen met landelijke databanken, dat alles gebeurde in gebouwen waar wij niet kwamen, door mensen wiens namen we nooit zouden kennen. Het DNA dat op de plaats delict was veiliggesteld werd vergeleken met de nationale DNA-databank en leverde in eerste instantie geen directe treffer op, wat betekende dat de dader niet eerder voor een vergelijkbaar delict was veroordeeld en bemonsterd. Dat was een klap voor het team, vertelde

Van Rijn me later, want een directe DNA-match is de snelste weg naar een naam, en zonder die match moest het onderzoek terugvallen op ouderwets speurwerk. Getuigen opnieuw ondervragen. De laatste bekende route van de gestolen bus reconstrueren, meter voor meter, met behulp van elke beschikbare camera tussen het tankstation en de plek waar het voertuig ooit als gestolen was gemeld.

Een profiel opstellen op basis van gedragskenmerken, iemand die de omgeving goed kende, die wist waar hij ongezien kon handelen, die mogelijk al eerder in de buurt van scholen was gesignaleerd zonder dat het ooit tot een aangifte was gekomen. Dat laatste bleek de doorbraak.

Een lerares van een andere school, veertig kilometer verderop, herinnerde zich een man die maanden eerder had rondgehangen bij het hek tijdens het buiten spelen, die zich vreemd genoeg gedroeg dat ze het had genoteerd in een intern incidentenlogboek zonder dat er ooit aangifte van was gedaan.

De persoonsbeschrijving, gecombineerd met kentekenfragmenten van de camerabeelden bij het tankstation, leverde een eerste naam op. Toen die naam eenmaal op tafel lag, ging het snel. Een huiszoeking. Vezels in een kelder die overeenkwamen met vezels aangetroffen op Lynns kleding.

En uiteindelijk, na weken van laboratoriumwerk, een DNA-profiel afkomstig van biologisch materiaal aangetroffen op de plaats delict, dat matchte met een vrijwillig afgestaan wangslijmvlies van de verdachte, met een bewijskracht die volgens de deskundige die het later in de rechtszaal toelichtte neerkwam op een kans van kleiner dan één op een miljard dat het toeval was. Ze arresteerden hem op een dinsdagochtend. Ik was aan het werk, iets wat ik in die weken deed omdat stilzitten thuis ondraaglijker was dan de leegte van administratieve taken die ik niet meer kon onthouden zodra ik ze had uitgevoerd, en Van Rijn belde me persoonlijk.

Voor het eerst sinds het begin van dit alles hoorde ik iets in zijn stem dat op opluchting leek, hoewel hij, professioneel als altijd, me waarschuwde dat een arrestatie geen veroordeling is, dat er nog een lang traject voor ons lag. Ik legde de telefoon neer en ging naar het toilet op mijn werk en gaf over. Niet van verdriet. Van iets dat ik toen nog geen naam kon geven en dat ik nu, jaren later, wel een naam kan geven.

Het was het eerste moment waarop de woede zich meldde. Niet zacht. Niet geleidelijk.

Als een golf die je onderuit haalt voordat je hem hebt zien aankomen.

Zijn naam was Herman K. Ik schrijf die naam hier één keer, omdat ik weiger hem verder in dit boek nog een naam te geven. Vanaf hier is hij de dader. Niets meer. Een woord is het enige wat hij van mij nog krijgt. Het duurde bijna tien maanden voordat de zaak voor de rechter kwam. Tien maanden waarin Sanne en ik leefden in een soort wachtkamer van het bestaan, waarin niets echt telde omdat alles wachtte op dat ene moment waarop een rechtbank zou uitspreken wat wij allang wisten. Tien maanden waarin ik elke ochtend wakker werd met dezelfde gedachte vóór ik mijn ogen opende: hij leeft nog, en zij niet. De zitting was in een rechtbank met te fel licht en te veel stilte. Ik droeg een pak dat ik voor de begrafenis had gekocht en sindsdien niet meer had aangeraakt, en toen ik het aantrok rook ik nog een vage geur van de kist, of misschien verbeeldde ik me dat, verbeelding en herinnering waren in die periode al niet meer goed van elkaar te onderscheiden. We zaten op de tweede rij, achter de officier van justitie. Sanne hield mijn hand vast met een grip die pijn deed en die ik niet zou hebben durven loslaten, ook al had ik gewild. Aan de andere kant van de zaal, achter een glazen afscheiding die volgens de reglementen nodig was voor de veiligheid, zat hij. Ik had me voorbereid op een monster.

Ik kreeg een man te zien die eruitzag als de kassamedewerker bij de supermarkt, als de buurman die je groet zonder dat je ooit een gesprek met hem hebt gevoerd, als niemand in het bijzonder. Dat was misschien wel het moeilijkste moment van de hele zitting, moeilijker dan de bewijsvoering, moeilijker dan de foto's die de rechtbank liet zien op een scherm dat ik weigerde aan te kijken.

Het besef dat het kwaad geen gezicht draagt dat je herkent. Dat het naast je in de rij bij de bakker kan staan.

Hij voelt de blikken op zijn rug voordat hij ze ziet.

Dat is niet nieuw, dat gevoel van bekeken worden, hij heeft het altijd al gehad, alleen vroeger noemde hij het iets anders. Aandacht. Nu noemt hij het niets, want nu is het gewoon een feit, zoals de temperatuur van de kamer een feit is, zoals het gewicht van de handboeien om zijn polsen een feit is. Zijn advocaat heeft hem verteld wat hij moet doen. Stil zitten. Geen emotie tonen die verkeerd uitgelegd kan worden, maar ook geen totale afwezigheid van emotie, want dat wordt ook tegen je gebruikt. Hij oefent voor de spiegel in zijn cel, in de weken voor de zitting, een gezicht dat niets zegt en toch iets menselijks suggereert. Hij is er goed in geworden.

Hij is altijd al goed geweest in het tonen van wat mensen willen zien, dat is deels hoe hij nooit eerder is opgepakt, hoe hij jarenlang naast de wereld heeft geleefd zonder dat iemand ooit iets vermoedde. Wat hij voelt terwijl de officier van justitie de feiten voorleest, is niet wat de mensen in de zaal denken dat hij voelt. Er is geen spijt in hem die naar de oppervlakte probeert te komen en onderdrukt wordt door strategie. Er is helemaal niets van dat soort. Er is alleen een soort koude interesse in het theater van het geheel, in hoe de woorden die worden voorgelezen, feiten die hij zelf heeft veroorzaakt, klinken wanneer een ander ze uitspreekt in een officiële toon, alsof het over iemand anders gaat, over een personage in een verhaal waar hij toevallig ook in voorkomt.

Als ik hem aankijkt één keer, met een blik die alle zelfbeheersing van een man vraagt om niet over die glazen afscheiding heen te klimmen, kijkt de dader rustig terug. Niet uitdagend. Niet triomfantelijk.

Gewoon rustig, zoals je terugkijkt naar iemand op straat die toevallig dezelfde kant op kijkt als jij. Er is voor hem geen betekenis in die blik. Er is voor hem, en dit is het meest verpletterende dat ik ooit over een ander mens heb moeten begrijpen, geen enkele erkenning dat hij iets vernietigd heeft dat niet van hem was om te vernietigen.

Zijn advocaat pleit later voor verminderde toerekeningsvatbaarheid, gebaseerd op rapporten van gedragsdeskundigen die spreken over een persoonlijkheidsstoornis, een gebrek aan empathisch vermogen dat volgens de rapportage al vroeg in zijn ontwikkeling zichtbaar was.

De dader zelf luistert naar deze beschrijving van zichzelf met iets wat bijna op interesse lijkt, alsof hij voor het eerst een verklaring krijgt aangereikt voor iets waar hij zelf nooit naar heeft hoeven zoeken, omdat hij nooit het gevoel heeft gehad dat er iets mis was met hem. Dat is misschien wel de kern van wat hij is. Niet dat hij niet wist wat goed en fout was. Hij wist het uitstekend. Hij koos ervoor dat het hem niet uitmaakte.

Er komt een moment in het proces waarop het DNA-bewijs wordt gepresenteerd door een deskundige van het Nederlands Forensisch Instituut, met grafieken en percentages en een taal die zo klinisch is dat het bijna onmogelijk voelt dat die taal verwijst naar mijn dochter, naar haar lichaam, naar de laatste sporen die van haar zijn overgebleven behalve haar kamer en haar foto's en de leegte die ze achterliet. De deskundige spreekt over een DNA-match met een bewijskracht van meer dan één op een miljard. De dader, achter zijn glas, verroert geen spier terwijl dat getal door de zaal klinkt, een getal dat zijn hele verdediging op basis van twijfel effectief onmogelijk maakt.

Zijn advocaat probeert het toch, natuurlijk probeert hij het, dat is zijn werk, en ik veracht die advocaat niet, ik heb geleerd te begrijpen dat zelfs het ergste dat een mens kan doen recht heeft op verdediging in een rechtsstaat, hoezeer dat begrip ook tegen mijn eigen ingewanden indruist terwijl ik het opschrijf.

De advocaat wijst op mogelijke contaminatie van bewijsmateriaal, op de bewaarketen, op procedurele details die in een andere zaak misschien iets hadden kunnen betekenen. In deze zaak betekenen ze niets. De forensisch rechercheurs die Lynn hebben gevonden, hebben hun werk met een precisie gedaan die geen enkele ruimte laat voor twijfel, en wanneer de rechter dat later in het vonnis ook met zoveel woorden bevestigt, is dat het enige moment in het hele proces waarop ik iets voel dat op dankbaarheid lijkt. Dankbaarheid aan mensen die ik grotendeels nooit heb ontmoet, die in een bos hebben gewerkt op een middag die ik me niet kan voorstellen, om ervoor te zorgen dat deze man niet kon weggelopen met een technisch argument.

Ik moet spreken op een dag die ze de dag van het slachtofferverhoor noemen. Ik heb wekenlang geprobeerd woorden te vinden voor iets waarvoor geen woorden bestaan, en uiteindelijk lees ik iets voor dat korter is dan wat ik van plan was, omdat ik halverwege merk dat mijn stem het niet aankan, dat elke extra zin een extra scheur in iets is dat al breekt. Ik zeg wie Lynn was.

Niet wie ze had kunnen worden, want dat is een verdriet dat te groot is om in een rechtbank uit te spreken, maar wie ze wás, acht jaar lang, met haar eenhoornrugzak en haar weerstand tegen vlechten en haar telescoop die ze kreeg voor haar zevende verjaardag en waar ze 's avonds mee naar de sterren keek vanuit onze achtertuin, wijzend naar dingen die ze net had geleerd op school en die ze met een ernst uitlegde die veel te groot was voor een kind.

Ik kijk niet naar hem terwijl ik spreek. Ik heb mezelf beloofd dat ik dat niet zou doen, dat ik hem niet de voldoening zou geven van mijn tranen als schouwspel. Achteraf vertelt Sanne me dat hij tijdens mijn hele verklaring naar zijn handen keek, gevouwen op de tafel voor hem, alsof wat ik zei net zo min tot hem doordrong als het weerbericht.

In de wachttijd voor het vonnis, weken die aanvoelen als jaren, denkt de dader niet aan Lynn. Dat is een van de dingen die ik later, via gesprekken met een forensisch psycholoog die betrokken was bij de tbs-rapportage, heb moeten leren accepteren over hoe zijn geest werkt. Hij denkt aan zijn eigen situatie. Aan de cel. Aan de vraag of de rechtbank tbs zal opleggen en wat dat betekent voor de duur van zijn opsluiting. Aan strategie.